

कालपरीतः मृत्युयस्तः उद्धरणेशत्रूणां निःशेषनाशेनोन्मूलने ॥८॥ १०॥ ११॥ सराजिति कर्मणिषष्ठ्यौ उद्धिपलद्वयः उद्धिपचेतनो बभूव ध्यायतीवलेलायतीविति श्रुतेर्बुद्धौ ध्यायत्यां चेतनो विध्यायतीवेत्यादिरर्थः ॥ १२॥ निर्वेदं राज्यादौ वैराग्यं ॥ १३॥ इति शांतिप० रा० नै० भा० षष्ठोऽध्यायः ॥ ६॥ ॥ ७॥ युधिष्ठिर इति ॥ १॥ दुःखं देहं द्रियादीनां तापः शोकस्तत्कृतं वैकल्यं ताभ्यामाविष्टो व्याप्तः कर्षितः कृशीकृतः ॥ २॥ यत्तद्यद्वैक्ष्यमाचर्णस्य तर्हि ज्ञातिवधाज्जाता दुर्गतिर्न भ्रात्रास्यादित्यर्थः लिङ्निमित्ते लङ्क्रियातिपत्तौ ॥ ३॥ यतो वयं दत्तार्थाः संक्षिप्तपुरुषार्था ज्ञातिवधेन हतभाग्याः स्मृतो हेतोर्नः अस्माकमभिन्नाः

ततः कालपरीतः सवैरस्योद्धरणेरतः ॥ प्रतीपकारी युष्माकमिति चोपेक्षितो मया ॥ ८॥ इत्युक्तो धर्मराजस्तु मात्रावाप्ताकुलेक्षणः ॥ उवाच वाक्यं धर्मात्मा शोकव्याकुलितेन्द्रियः ॥ ९॥ भवत्यागूढमंत्रत्वात्पीडितोऽस्मीत्युवाच तां ॥ १०॥ शशाप च महतेजाः सर्वलोकेषु योषितः ॥ न गुह्यं धारयिष्यंतीत्येवं दुःखसमन्वितः ॥ ११॥ सराजापुत्रपौत्राणां संबंधिं सुहृदां तदा ॥ स्मरन्नुद्दिग्गदयो बभूवोद्दिग्गचेतनः ॥ १२॥ ततः शोकपरीतात्मा सधूम इव पावकः ॥ निर्वेदमगमद्भीमानराजा संतापपीडितः ॥ १३॥ इति श्रीमहाभारते शांतिपर्वणि स्त्रीशापे षष्ठोऽध्यायः ॥ ६॥ वैशंपायन उवाच युधिष्ठिरस्तु धर्मात्मा शोकव्याकुलचेतनः ॥ शुशोच दुःखसंतप्तः स्मृत्वा कर्णं महारथं ॥ १॥ आविष्टो दुःखशोकाभ्यां निःश्वसंश्च पुनः पुनः ॥ हृत्स्वार्जुनमुवाचेदं वचनं शोककर्षितः ॥ २॥ युधिष्ठिर उवाच यद्वैक्ष्यमाचरिष्यामदृणयं कपुरे वयं ॥ ज्ञातो न्निष्पुरुषा न्कृत्वानेमां प्राप्स्यामदुर्गतिं ॥ ३॥ अमित्रानः समृद्धार्था वृत्तार्थाः कुरवः किल ॥ आत्मानमात्मना हत्वा किं धर्मफलमाप्नुमः ॥ ४॥ धिगस्तु क्षात्रमाचारं धिगस्तु बलपौरुषं ॥ धिगस्त्वमर्थेनेमामापदं गमिता वयं ॥ ५॥ साधुक्षमादमः शौचवैराग्यं चाथ मत्सरः ॥ अहिंसा सत्यवचनं नित्यानि वनचारिणां ॥ ६॥ वयं तु लोभान्मोहाच्च दंभं मानं च संश्रिताः ॥ इमामवस्थां संप्राप्ता ग्राज्यलाभबुभुत्सया ॥ ७॥ त्रैलोक्यस्यापिराज्येन नास्मान्कश्चित्प्रहर्षयेत् ॥ बांधवान्निहता न्दृष्ट्वा पृथिव्यां विजयैषिणः ॥ ८॥ ते वयं पृथिवीहेतोरवधानं पृथिवीश्वरान् ॥ संपरित्यज्य जीवामो हीनार्थां हतबांधवाः ॥ ९॥ आमिषे गृह्यमानानामशुभं वै श्रुनामिव ॥ आमिषं चैव नो हीष्टमा मिषस्य विवर्जनं ॥ १०॥

समृद्धार्था इत्यर्थः ज्ञातिवधो

प्यस्माकं धर्मवध एवेत्याशङ्क्याह आत्मानमिति धर्मफलं यशः स्वर्गोक्ति आमुमः उभयमपि नास्तीत्यर्थः ॥ ४॥ सत्यपिशास्त्रदृष्टेफले बीभत्सत्वा न्निध एवायं धर्म इत्याह धिगिति बलं सहायादि पौरुषं पराक्रमः अमर्षः क्रोधः येन आचारादिना आपदं शोकं ॥ ५॥ तर्हि को धर्मः श्रेष्ठ इत्यत आह साध्विति क्षमादिकमेव श्रेष्ठमित्यर्थः ॥ ६॥ ७॥ ननु युद्धे जयश्चेद्राज्यलाभो मृत्युश्चेत्स्वर्गलाभ इत्युभयलोकहितं युद्धमित्याशङ्क्या द्यं निरस्यति त्रैलोक्यस्येति ॥ ८॥ हीनार्थत्वमेवाह आमिषमिति आमिषे राज्यानिमित्ते अशुभं ज्ञातिद्रोहाख्यं शुनामिव इतरेषां भवति नो हि अस्माकं तु आमिषं च आमिषस्य विवर्जनं चेति द्वयमपीष्टं ॥ १०॥